

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΘΕΜΑ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ
ΚΡΗΤΗ, ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ**

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

**ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΑΝΤΩΝΑΚΑΚΗΣ του Γεωργίου
(Α.Μ. 4195)**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΓΙΑΝΝΟΥΛΙΔΟΥ**

ΗΡΑΚΛΕΙΟ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	Σελ
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Εισαγωγή	4
1.1 Προσδιορισμός του θέματος	4
1.2 Σκοπός και στόχος της εργασίας	5
1.3 Περιγραφή της μεθοδολογίας	5
1.4 Συνοπτική παρουσίαση των κεφαλαίων	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Εναλλακτικές μορφές τουρισμού και Αγροτουρισμός (σε γενικό επίπεδο)	7
2.1 Έννοια του εναλλακτικού τουρισμού	7
2.2 Μαζικός τουρισμός έναντι του εναλλακτικού τουρισμού	8
2.3 Μορφές εναλλακτικού τουρισμού.	12
2.4 Αγροτουρισμός (π.χ. κοινοτικά προγράμματα, Leader...)	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην Κρήτη και Αγροτουρισμός	26
3.1 Αφίξεις – Διανυκτερεύσεις	26
3.2 Καταλύματα	28
3.3 Εναλλακτικές μορφές και καταλύματα που υπάρχουν στην Κρήτη	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Μεθοδολογία (Έρευνα με ερωτηματολόγια για τα αγροτουριστικά καταλύματα μέσω προγραμμάτων)	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Αποτελέσματα έρευνας	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα – Προτάσεις	32
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	34
Βιβλιογραφία	35
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Ερωτηματολόγιο	36

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εναλλακτικός τουρισμός είναι η τουριστική δραστηριότητα , που δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, σέβεται τα ήθη και τα έθιμα των διαφόρων περιοχών και αναπτύσσει τον αλληλοσεβασμό μεταξύ των επισκεπτών και του τοπικού πληθυσμού, με θετικές κι ευχάριστες εμπειρίες από την επικοινωνία τους.

Πολλές φορές, ο τουρισμός στον αγροτικό χώρο συνδέεται με τον τουρισμό του αγροκτήματος ή της γεωργικής εκμετάλλευσης ή *αγροτουρισμό*, χωρίς να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ αυτών των όρων. Ο τουρισμός του αγροκτήματος είναι αυτός που προσφέρει στον επισκέπτη διαμονή, διατροφή και δραστηριότητες άμεσα συνδεδεμένες με τη γεωργική εκμετάλλευση.

Ο αγροτουρισμός αποτελεί μια σχετικά καινούρια μορφή τουρισμού, που δίνει τη δυνατότητα στον τουρίστα-επισκέπτη να ζήσει κοντά στη φύση απολαμβάνοντας τη ζεστή σπιτική φιλοξενία και παράλληλα να συμμετάσχει σε δραστηριότητες που τον ευχαριστούν κατά τη διάρκεια των διακοπών του.

Από την άλλη πλευρά, μια τέτοια μορφή τουρισμού μπορεί να γίνει μοχλός ανάπτυξης μιας μικρής αγροτικής κοινωνίας.

Ο αγροτουρισμός είναι μια μορφή εναλλακτικού τουρισμού, ο οποίος αναπτύχθηκε, αφ' ενός λόγω της ανάγκης των κατοίκων των μεγαλουπόλεων να βρεθούν κοντά στη φύση και σε ένα ήσυχο περιβάλλον και αφ' ετέρου λόγω της ανάγκης των ατόμων της υπαίθρου να βρουν συμπληρωματικό εισόδημα προς το γεωργικό.

ABSTRACT

Alternative tourism is the tourism activity, which has no adverse effects on the natural and social environment, respect the traditions and customs of the various regions and developing mutual respect between visitors and the local population, with positive and enjoyable experiences of their communication.

Many times, tourism in rural areas connected with tourism the farm or farm or agro tourism without clear distinction between these terms. Farm tourism that offers visitors accommodation, food and activities directly associated with the farm.

Rural tourism is a relatively new form of tourism, which enables the tourist-visitor to live close to nature while enjoying the warm homely hospitality and to participate in activities that delight during the holidays.

On the other hand, such a form of tourism can become a driver of growth, a small rural community.

Rural tourism is a form of alternative tourism, who developed, on the one hand because of the need of the residents of big cities to find close to nature and in a quiet environment and secondly because of the need of rural people to find additional income for the farm.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

1.1 Προσδιορισμός του θέματος

Το αντικείμενο αυτής της εργασίας, είναι οι *εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην Κρήτη, με έμφαση στον Αγροτουρισμό* και γίνεται στο πλαίσιο των υποχρεώσεων, για την απόκτηση πτυχίου στο Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του ΑΤΕΙ Κρήτης

Ο σύγχρονος επισκέπτης δεν επιδιώκει πλέον να αγοράσει ένα φτηνό τουριστικό πακέτο που θα του παρέχει απλά ένα εισιτήριο πτήσης charter, ένα ξενοδοχείο με χαμηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών και κοινότυπους τρόπους ψυχαγωγίας.

Οι απαιτήσεις του σημερινού τουρίστα έχουν αυξηθεί όσον αφορά στην ποιότητα, τον τόπο και τον τρόπο των διακοπών του. Αναζητά μια ουσιαστική γνωριμία με τους τόπους που επιλέγει να επισκεφτεί και συγκεκριμένα αναζητά την επαφή με τους ντόπιους κατοίκους, τη φύση, τον πολιτισμό και την ιστορία.

Οι παραπάνω απαιτήσεις οδηγούν στην ανάγκη ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού, των λεγόμενων *εναλλακτικών μορφών*, οι οποίες θα ανταποκρίνονται στο προφίλ του σύγχρονου επισκέπτη και παράλληλα θα αξιοποιούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των τόπων προορισμού.

Εναλλακτικός τουρισμός είναι η τουριστική δραστηριότητα , που δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, σέβεται τα ήθη και τα έθιμα των διαφόρων περιοχών και αναπτύσσει τον αλληλοσεβασμό μεταξύ των επισκεπτών και του τοπικού πληθυσμού, με θετικές κι ευχάριστες εμπειρίες από την επικοινωνία τους.

Ο αγροτουρισμός αποτελεί μια από τις πλέον αναπτυσσόμενες εναλλακτικές μορφές τουρισμού στη χώρα μας. Συνδυάζει τις πολύ-δραστηριότητες του αγροτικού τομέα και στοχεύει στη γνωριμία του επισκέπτη με τον αγροτικό χώρο, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων. Αφορά σε διάφορες αγροτικές δραστηριότητες μικρής κλίμακας, οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής, που αναπτύσσονται σε αγροτικό χώρο από ανθρώπους που ασχολούνται με τη γεωργία.

Φιλοσοφία και στόχος του αγροτουρισμού που εντοπίζεται σε αγροτικές περιοχές με χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, είναι η ενασχόληση του τοπικού πληθυσμού με συμπληρωματικές προς την αγροτική παραγωγή δραστηριότητες, που θα στηρίξουν το αγροτικό εισόδημα, θα βελτιώσουν το επίπεδο ζωής και θα ενθαρρύνουν τον πληθυσμό να μην εγκαταλείψει την ύπαιθρο. Παράλληλα, στην αναβίωση του παραδοσιακού τρόπου ζωής και των επαγγελμάτων και στην προστασία της αγροτικής κληρονομιάς.

Το προφίλ του αγρο-τουρίστα, είναι εκείνου του ανθρώπου που αναζητά τη φιλοξενία, την παράδοση, την ιδιαιτερότητα, την ανθρώπινη ζεστασιά, την ουσιαστική γνωριμία με τον τόπο που επιλέγει να επισκεφτεί.

1.2 Σκοπός και στόχος της εργασίας

Για το ζήτημα των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην Κρήτη, έχουν γραφτεί και ειπωθεί πολλά. Η εργασία αυτή έχει στόχο να εντοπίσει και να καταστήσει συγκεκριμένο και ευκρινές το πλαίσιο και να περιγράψει την ανάπτυξη των μορφών αυτών τουρισμού στην Κρήτη. Θα παρουσιάσουμε με απλό, κατανοητό κι έγκυρο τρόπο τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην Κρήτη, θα δούμε τις διαφοροποιήσεις που υπάρχουν, θα περιγράψουμε σε γενικές γραμμές τις υφιστάμενες δομές και θα εντοπίσουμε τα σχετικά προβλήματα αλλά και τις τάσεις και τις προοπτικές που διαμορφώνονται.

1.3 Περιγραφή της μεθοδολογίας

Για το σκοπό αυτό θα μελετήσουμε τη σχετική βιβλιογραφία, το διαδίκτυο και βεβαίως τα άρθρα και τις μελέτες στον τύπο αλλά και στα ειδικά περιοδικά που ασχολούνται με το θέμα αυτό. Θα μελετήσουμε τις κρατικές αλλά και τις περιφερειακές πολιτικές που έχουν ασκηθεί προκειμένου να αναπτυχθούν οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Επίσης, θα δούμε συγκεκριμένες περιπτώσεις εναλλακτικών μορφών τουρισμού την Κρήτη και θα ερευνήσουμε τις συγκεκριμένες δομές προκειμένου να εντοπίσουμε τις δυσκολίες αλλά και τις προοπτικές και τάσεις που διαφαίνονται στον τομέα αυτό.

1.4 Συνοπτική παρουσίαση των κεφαλαίων

Η εργασία αποτελείται από έξι κεφάλαια, το πρώτο κεφάλαιο είναι η εισαγωγή όπου παρουσιάζει την εξέλιξη του τουρισμού και μας προϊδεάζει για το τι θα ακολουθήσει στα παρακάτω βασικά κεφάλαια. Στο δεύτερο κεφάλαιο, μέσω της ανάλυσης του τουρισμού ουσιαστικά, γίνεται η εισαγωγή στον Εναλλακτικό Τουρισμό, προκειμένου να αποκτήσουμε μια ολοκληρωμένη αντίληψη γύρω από αυτόν. Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται ως μια μορφή εναλλακτικού τουρισμού που αναπτύσσεται στην Κρήτη. Στο τέταρτο, ερευνούμε με ερωτηματολόγια τα αγροτουριστικά καταλύματα μέσω προγραμμάτων. Στα δύο τελευταία κεφάλαια, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας και τα συμπεράσματα – προτάσεις αντίστοιχα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Εναλλακτικές μορφές τουρισμού / Αγροτουρισμός (σε γενικό επίπεδο)

2.1 Έννοια του εναλλακτικού τουρισμού

Εναλλακτικός τουρισμός είναι μορφές ήπιου τουρισμού, που επιδιώκουν να προσφέρουν ένα προϊόν διαφορετικό από εκείνο των λιγότερο επιθυμητών τύπων τουρισμού, όπως είναι ο μαζικός οργανωμένος τουρισμός. Δηλαδή, είναι η προσπάθεια για τη μείωση ή αποφυγή των αρνητικών επιπτώσεων που επιφέρει ο μαζικός τουρισμός στις περιοχές υποδοχής. Οι μορφές ήπιου τουρισμού αναπτύσσονται τοπικά από τους ίδιους τους κατοίκους ή φορείς της περιοχής, με αποτέλεσμα η οργάνωση να γίνεται με το σκεπτικό της προστασίας του περιβάλλοντος χώρου και της κοινωνίας. Επίσης, το οικονομικό όφελος διοχετεύεται κυρίως στην τοπική κοινότητα, η οποία εκ των πραγμάτων οφείλει να προστατεύει το περιβάλλον.

Συνεπώς, εναλλακτικός τουρισμός είναι η τουριστική δραστηριότητα που δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, σέβεται τα ήθη και τα έθιμα των διαφόρων περιοχών και αναπτύσσει τον αλληλοσεβασμό μεταξύ των επισκεπτών και του τοπικού πληθυσμού, με θετικές και ευχάριστες εμπειρίες από την επικοινωνία τους. (Σελ 125 τουρισμός και ανάπτυξη Ηγουμενάκης)

Ο εναλλακτικός τουρισμός που είναι γνωστός και με άλλους όρους όπως θεματικός τουρισμός, αειφόρος κ.α. παρουσιάζει παγκόσμιο ενδιαφέρον και προωθείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Θεωρείται ιδανικός για παρθένες, μη ανεπτυγμένες και με προβλήματα εγκατάλειψης και επιβίωσης περιοχές, που όμως διαθέτουν αξιόλογο φυσικό αλλά και πολιτιστικό περιβάλλον, παραδοσιακή ταυτότητα κλπ.

Επίσης, τονίζει την ανάγκη για σεβασμό στον άνθρωπο και το περιβάλλον, αναδεικνύει τη σπουδαιότητα διαφύλαξης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και δίνει κίνητρα για ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας στον τομέα του τουρισμού.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού, είναι:

- Οι επενδύσεις που υλοποιούνται είναι μικρής κλίμακας, με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και την τοπική αρχιτεκτονική.
- Οι τουριστικές επενδύσεις πρέπει να είναι βιώσιμες και αποτελεσματικές, ισόρροπα κατανεμημένες ώστε να προκύπτει ωφέλεια για όλους τους κατοίκους.
- Προωθεί την αξιοποίηση των τοπικών πλεονεκτημάτων που αφορούν τον πολιτισμικό, περιβαλλοντικό και ηθογραφικό πλούτο και τη συστηματική διαφύλαξή του.
- Ενθαρρύνει τη διατήρηση και ενίσχυση παραδοσιακών οικονομικών δραστηριοτήτων.
- Δε στοχεύει σε μακροχρόνια οφέλη για λίγους, εις βάρος των μακροχρόνιων για τους πολλούς και πρεσβεύει ότι οι ανάγκες του παρόντος πρέπει να αντιμετωπίζονται με τρόπο, ώστε να μη μειώνουν την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να αντιμετωπίσουν τις δικές τους ανάγκες.

Η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού αποτελεί «εργαλείο» για την επίτευξη στόχων, όπως:

- Ο εμπλουτισμός και η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, με κύριους άξονες τη διασύνδεση του τουρισμού με τους κλάδους της γεωργίας και της μεταποίησης, καθώς και με τους τομείς του περιβάλλοντος και του πολιτισμού.
- Αξιοποίηση τοπικών πλεονεκτημάτων, ενθαρρύνοντας την ενδογενή ανάπτυξη.
- Τόνωση της απασχόλησης, με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας που θα αποτελέσει κίνητρο για συγκράτηση του πληθυσμού.
- Επέκταση της τουριστικής περιόδου, πέραν της θερινής περιόδου αιχμής.
- Ομοιόμορφη γεωγραφική κατανομή της τουριστικής κίνησης βοηθώντας έτσι την ανάπτυξη των ορεινών και απομακρυσμένων οικισμών.

Οι λόγοι που οδηγούν στην αύξηση της προσφοράς των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, συνοψίζονται στα παρακάτω (Τσάλτας και Χρηστάκης, 2006):

- Η προσπάθεια για μείωση του φαινομένου της εποχικότητας στον τουρισμό, κυρίως όσον αφορά τον εισερχόμενο τουρισμό, ώστε να παραμένει αποδοτικός για μεγαλύτερη διάρκεια του έτους.
- Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού μπορούν να συμβάλλουν στην ποιοτική βελτίωση του τουριστικού προϊόντος μιας χώρας και να το καταστήσει πιο σύγχρονο και περισσότερο ανταγωνιστικό στο εξωτερικό, αντιμετωπίζοντας τις διάφορες απαιτήσεις της τουριστικής ζήτησης.
- Η μεγάλη αύξηση του πληθυσμού τρίτης ηλικίας, που δεν υπόκειται σε πολλούς χρονικούς περιορισμούς, καθώς και το αυξημένο βιοτικό επίπεδο που απολαμβάνουν. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά ωθούν αυτές τις πληθυσμιακές ομάδες σε δεύτερες διακοπές μέσα στο ίδιο έτος γεγονός που μπορεί να τονώσει την ζήτηση για το τουριστικό προϊόν και στις εκτός αιχμής περιόδους.
- Η αξιοποίηση της πολιτισμικής και φυσικής κληρονομιάς μιας χώρας, που προσφέρονται για την δημιουργία εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Η ζήτηση για νέες μορφές τουρισμού όπως ο συνεδριακός, που μπορούν να αυξήσουν την τουριστική ζήτηση και σε περιοχές που δεν αποτελούν παραδοσιακούς τουριστικούς προορισμούς.

Το παγκόσμιο τουριστικό προϊόν όπως και στην περίπτωση της Ελλάδας στρέφεται ολοένα και περισσότερο προς την αύξηση της προσφοράς εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Αυτές μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος και να επιμηκύνουν την τουριστική περίοδο αποφέροντας έτσι στην οικονομία σημαντικά κέρδη κατά την διάρκεια ολόκληρου του έτους. Παράλληλα συμβάλλουν στην εδραίωση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, καθώς αποτελούν ηπιότερες προς το περιβάλλον μορφές τουρισμού

2.2 Μαζικός τουρισμός έναντι του εναλλακτικού τουρισμού

Ο τουρισμός αποτελεί μια πολυδιάστατη δραστηριότητα, που οριοθετείται χρονικά στη δεκαετία του '60. Η σημασία του στην τοπική ανάπτυξη είναι μεγάλη, καθώς διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τα μεγέθη της απασχόλησης και του εισοδήματος.

Το πρότυπο του μαζικού τουρισμού που κυριάρχησε σε παγκόσμιο επίπεδο μέχρι τις μέρες μας, έχει αρχίσει πλέον να χάνει την ισχύ του. Οι τουριστικοί προορισμοί της Ευρώπης, αν και αποτελούν τους σημαντικότερους από άποψη προσέλκυσης τουριστών, παρουσιάζουν έντονα σημάδια κόπωσης αλλά και κορεσμού.

Ο μαζικός τουρισμός, πέραν των αναμφισβήτητα θετικών αποτελεσμάτων (αύξηση της απασχόλησης, αύξηση εισοδήματος κ.α.) επέφερε σημαντικές αρνητικές συνέπειες, όπως:

- Έντονη εποχικότητα της τουριστικής ζήτησης.
- Υπερ-συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας στις παραλιακές ζώνες.
- Επιβάρυνση του δομημένου περιβάλλοντος
- Αλλοίωση της πολιτιστικής φυσιογνωμίας.
- Πόλωση της τουριστικής ανάπτυξης και χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης περιοχών της ενδοχώρας.

Τα προβλήματα που προέκυψαν από την εντατική ανάπτυξη του τουρισμού, σε συνδυασμό με τις νέες απαιτήσεις των επισκεπτών για υψηλότερου επιπέδου και διαφοροποιημένες τουριστικές υπηρεσίες, καθιστούν το μαζικό τουρισμό αδύναμο να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις της αγοράς και δημιουργείται η ανάγκη για εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, με νέες μορφές τουρισμού.

Η βασική διαφορά του αγροτουρισμού από το μαζικό τουρισμό, είναι ότι ο αγροτουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί μόνο σε περιοχές όπου υπάρχει όμορφο και φιλόξενο φυσικό περιβάλλον, πλούσιο σε στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και παραδόσεων και με κοινωνική ισορροπία, όπου κυριαρχεί η ανθρώπινη συμμετοχή. Επίσης, είναι απαραίτητο η περιοχή να διαθέτει πόρους και τις απαραίτητες συνθήκες για ανάπτυξη. Δηλαδή πιο αναλυτικά, η αγροτουριστική ανάπτυξη εξαρτάται από:

- ✓ *Τη γεωμορφολογία της ευρύτερης περιοχής, η οποία πρέπει να διευκολύνει την πρόσβαση, καθώς επίσης και την ελαστικότητα του χώρου όσον αφορά στα φυσικά και πολιτιστικά στοιχεία και τις παραδόσεις.*
- ✓ *Την κύρια οικονομική κατεύθυνση, που πρέπει να είναι η γεωργία μεσαίας ή χαμηλής έντασης και πολλές φορές σε συνδυασμό με κτηνοτροφία. Το αγροτουριστικό κατάλυμα πρέπει να διαθέτει τους αναγκαίους χώρους και να έχει πλεονεκτική θέση στην περιοχή.*

- ✓ Την ύπαρξη κατάλληλης υποδομής (πχ. δρόμοι, τηλεπικοινωνίες), για την προσφορά των αναγκαίων υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση και ψυχαγωγία των φιλοξενούμενων.
- ✓ Την κατάλληλη προβολή των ποιοτικών χαρακτηριστικών των τοπικών προϊόντων και της τοπικής κουζίνας.
- ✓ Τη φιλοξενία με ευαισθησία προς τους επισκέπτες εκ μέρους των ντόπιων, χωρίς όμως να χάνεται η τοπική ταυτότητα.
- ✓ Τις γνώσεις και τη βιώσιμη επιχειρηματική διαχείριση από τους γεωργούς.

Τα ανωτέρω αποτελούν στοιχεία που διευκολύνουν τη φιλοξενία των αγροτουριστών σε κάποια περιοχή, αλλά βεβαίως είναι πολύ δύσκολο να συνυπάρχουν όλα ταυτόχρονα. Πιο γενικά, οι ευνοϊκές συνθήκες που συνεργούν στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού είναι είτε η εγγύτητα προς τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές, είτε η αξιοποίηση παρθένων από τουριστική άποψη αγροτικών περιοχών, που διαθέτουν αρκετά από τα προαναφερθέντα στοιχεία. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπ' όψη, ότι λόγω της μεγάλης διαφοροποίησης των περιοχών της υπαίθρου, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στις άλλες χώρες, δεν είναι δυνατόν να υπάρξει ένα δυνατό παράδειγμα καλής & πρακτικής για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

(Αγροτουρισμός και Ανάπτυξη, ΤΕΕ, Β' Κύκλος)

2.3 Μορφές εναλλακτικού τουρισμού

Οι νέες μορφές τουρισμού που διαμορφώνονται με τον εναλλακτικό τουρισμό είναι περισσότερο ανθρώπινου περιεχομένου, που προστατεύουν τους τουριστικούς πόρους του φυσικού περιβάλλοντος. Στις νέες μορφές τουρισμού με πιο ανθρώπινο περιεχόμενο, είναι αυτές που έχουν ονομαστεί *επιστροφή στη φύση*. Η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει εναλλακτικές μορφές τουρισμού, αξιοποιώντας την πλούσια ομορφιά της υπαίθρου που διαθέτει, ως κίνητρο τουριστικής έλξης.

Οι μορφές εναλλακτικού τουρισμού μπορούν να διακριθούν στις παρακάτω δύο γενικές κατηγορίες:

1. Η πρώτη μορφή, είναι αυτή που αξιοποιεί τους πόρους που διαθέτει μια χώρα για συμπληρωματικές μορφές τουρισμού. Με το βασικό σύνθημα, 'επιστροφή στη φύση' για πιο ανθρώπινες διακοπές, προσπαθεί να προσελκύσει τουρίστες σε χώρους με φυσικές ομορφιές, πχ. λίμνες, δάση, βουνά, κοιλάδες, βιότοπους, σπήλαια, θερμοπηγές κα. Το είδος αυτού του τουρισμού, αφενός αποσυμφορίζει τουριστικές περιοχές, που συγκεντρώνουν πλήθος παραθεριστών, προτείνοντας εναλλακτικές λύσεις διακοπών κι αφετέρου προστατεύει τους τουριστικούς πόρους του φυσικού περιβάλλοντος, που αποτελούν τις πρώτες ύλες για τη διατήρηση του εναλλακτικού τουρισμού.
2. Η δεύτερη μορφή είναι ο αγροτικός τουρισμός, ή αγροτουρισμός που αποτελεί εναλλακτική λύση τουρισμού για τον άνθρωπο των μεγαλουπόλεων, που αναζητεί ένα ήσυχο και φυσικό περιβάλλον στην ύπαιθρο να περάσει τις διακοπές του. Ο αγροτικός τουρισμός στηρίζεται στην ομορφιά, τον πολιτισμό και την απλότητα των κατοίκων της αγροτικής περιοχής και στις δυνατότητες διαμονής και διατροφής στον αγροτικό χώρο, ή στη γεωργική εκμετάλλευση.

Η Ελλάδα, με τη μεγάλη μορφολογική και πολιτιστική διαφοροποίηση που διαθέτει, έχει όλες τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, καθώς ο επισκέπτης μπορεί αφενός να συμμετέχει στις αγροτικές εργασίες πχ. θερισμός, λιομάζωμα, άρμεγμα κα., και αφετέρου να ασχολείται με προσφερόμενες ψυχαγωγικές δραστηριότητες στην αγροτική περιοχή πχ. περιπάτους, ψάρεμα, ορειβασία, κολύμπι κα.

Επίσης, στη μορφή του αγροτικού τουρισμού μπορεί να γίνει διάκριση των παρακάτω κατηγοριών, ανάλογα με τη μορφή που λαμβάνει χώρα ο αγροτουρισμός:

- Αγροτουρισμός σε μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις.
- Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές.
- Αγροτουρισμός σε παραλιακές ή νησιωτικές περιοχές.
- Αγροτουρισμός σε παραδοσιακούς οικισμούς.
- Αγροτουρισμός σε χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή προστατευόμενους χώρους.
- Αγροτουρισμός σε συνεταιριστικής μορφής συγκροτήματα.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του αγροτουρισμού, εκτός από τις δραστηριότητες που συνδέονται άμεσα με τη φύση και τη ζωή των ντόπιων, υπάρχει η δυνατότητα σε ορισμένες περιοχές με υλική υποδομή, να προσφέρονται και δραστηριότητες που συνδέονται με τις προσωπικές ανάγκες των επισκεπτών. Αυτές οι δραστηριότητες μπορεί να είναι χιονοδρομικές σε ορεινά χωριά, αθλητικές σε οικισμούς με αθλητικές εγκαταστάσεις, κατασκηνώσεις ή διαμονή σε τροχόσπιτα σε διαμορφωμένες πευκόφυτες περιοχές κυρίως κοντά σε θάλασσα ή βουνό, λουτροθεραπεία ή υδροθεραπεία σε περιοχές με ιαματικές πηγές.

Αγροτουρισμός κι ανάπτυξη

Άλλοι τύποι θεματικού τουρισμού που αναπτύσσονται σήμερα, είναι ο πολιτιστικός, ο εκπαιδευτικός, ο συνεδριακός, ο θρησκευτικός, ο θαλάσσιος τουρισμός,

<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=36§orID=47&la=2>

Αθλητικός Τουρισμός

Ο τόπος που έφερε στον κόσμο τους Ολυμπιακούς Αγώνες και το 2004, διοργάνωσε από τους πιο επιτυχημένους Ολυμπιακούς Αγώνες στα χρονικά, είναι ιδανικός για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού. Από ιστιοπλοΐα και εξερεύνηση σπηλαίων, μέχρι οδοιπορία και αλεξίπτωτο πλανάρι, η Ελλάδα είναι σε θέση να προσελκύσει λάτρεις των σπορ από όλο τον κόσμο, οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να ασχοληθούν με ποικίλες δραστηριότητες, ενώ παράλληλα θα απολαμβάνουν τα φυσικά θέλητρα της χώρας, από θεαματικά τοπία μέχρι μαγευτικές παραλίες.

Επιτυχή Παραδείγματα:

- Το Euroleague Final 4 Athens 2007
- Το 2009 Athens CSI2*-W (Equestrian) international
- Το WRC Acropolis Rally of Greece (ετήσιο)
- Το Athens Grand Prix Tsikliria (εντάσσεται στο πλαίσιο του IAAF Grand Prix)
- Η ετήσια Aegean Regatta
- Παγκόσμιοι Αγώνες Special Olympics ΑΘΗΝΑ 2011

Επόμενες Εκδηλώσεις

- Μεσογειακοί Αγώνες 2013

Τουρισμός Υγείας

Η Ελλάδα φημίζεται για τους άριστους γιατρούς της και τους επαγγελματίες υγείας, που σπουδάζουν και εξειδικεύονται σε μερικά από τα καλύτερα πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Βορείου Αμερικής. Το γεγονός αυτό αποτελεί στρατηγικό πλεονέκτημα για τη χώρα, καθώς οι ασθενείς ανακαλύπτουν τα οφέλη της ιατρικής φροντίδας σε χώρους όπου η εξειδίκευση συνδυάζεται με την εξοικονόμηση εξόδων και ένα ελκυστικό περιβάλλον ανάρρωσης. Ο Οργανισμός Παγκόσμιας Υγείας κατατάσσει το σύστημα υγείας της Ελλάδας στη 14^η θέση μεταξύ 191 χωρών παγκοσμίως.

Η πλαστική χειρουργική, τα κέντρα αποτοξίνωσης, οι κλινικές γονιμότητας και η αιμοκάθαρση σε ευχάριστο περιβάλλον είναι από τους τομείς που γνωρίζουν επιτυχία στον τομέα του τουρισμού υγείας. Μία από τις πιο ελκυστικές πλευρές της θεραπευτικής αγωγής στην Ελλάδα είναι η δυνατότητα ανάρρωσης σε ένα πανέμορφο περιβάλλον απολαμβάνοντας την ελληνική φιλοξενία.

Θρησκευτικός Τουρισμός

Η θρησκευτική κληρονομιά της Ελλάδας προσελκύει επισκέπτες από όλο τον κόσμο, οι οποίοι επισκέπτονται εκκλησίες και μοναστήρια σε όλη τη χώρα που συχνά βρίσκονται σε περιοχές με εξαιρετικά τοπία. Ο θρησκευτικός τουρισμός συνδυάζει πνευματικά, πολιτισμικά και ιστορικά θέματα και παράλληλα αναδεικνύει την εθνική ταυτότητα της Ελλάδας. Εκτός από τα ταξίδια σε Χριστιανικά Ορθόδοξα μοναστήρια, όπως του Όρους Άθως και των Μετεώρων, οι επισκέπτες έρχονται στην Ελλάδα για να θαυμάσουν και να μελετήσουν τα μοναδικά Βυζαντινά και μετα-Βυζαντινά αριστουργήματα, όπως εικόνες και εικονογραφίες, μωσαϊκά, τοιχογραφίες και ιερά. Τόποι θρησκευτικής λατρείας, από μικρές εκκλησίες σε νησιά έως επιβλητικοί ναοί, αποτελούν θρησκευτική κληρονομιά αιώνων, της οποίας ο πλούτος χαίρει ευρέος σεβασμού.

Για παράδειγμα, χιλιάδες επισκέπτες συρρέουν στο νησί της Πάτμου, προκειμένου να επισκεφθούν το Σπήλαιο της Αποκάλυψης, όπου λέγεται ότι ο Άγιος Ιωάννης, ο Θεολόγος, έγραψε την “Αποκάλυψη”. Τέτοιες εμπειρίες συμπληρώνουν πιο δημοφιλείς και παραδοσιακές μορφές τουρισμού και προσφέρουν μοναδικές ευκαιρίες σε όλη την Ελλάδα.

Επιχειρηματικός / Συνεδριακός Τουρισμός

Η Ελλάδα αποτελεί ιδανικό προορισμό για συνέδρια και επιχειρηματικές συναντήσεις. Συνδυάζοντας εξαιρετικές συνεδριακές εγκαταστάσεις με μοναδικά μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, αγορές και νυχτερινή ζωή, η Ελλάδα προσφέρει περισσότερα από 50 ανεξάρτητα συνεδριακά κέντρα και περίπου 300 ξενοδοχεία με πλήρεις συνεδριακές εγκαταστάσεις.

Η μεγάλη αύξηση στον συγκεκριμένο τομέα παρέχει σημαντικές ευκαιρίες για τη δημιουργία συνεδριακών χώρων μεγάλης κλίμακας, καθώς και για μικρότερους χώρους εξειδικευμένων αγορών (niche market). Σήμερα ο τουρισμός στην Ελλάδα αποτελεί σχεδόν το 20% του ΑΕΠ, ενώ παράλληλα η άρτια τουριστική υποδομή φροντίζει για τις ανάγκες άνω των 17 εκατομμυρίων επισκεπτών

<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=36§orID=47&la=2>

2.4 Αγροτουρισμός (π.χ. κοινοτικά προγράμματα, Leader...)

Πριν από μερικά χρόνια, η λέξη αγροτουρισμός ηχούσε ίσως σαν ένα σύνθημα ενάντια στην τυποποιημένη μορφή τουρισμού, που προσφέρουν οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες. Έτι περαιτέρω, ακουγόταν σαν την προτίμηση οικολόγων ή καταναλωτών με περιορισμένη αγοραστική δύναμη στα προϊόντα τουρισμού. Ίσως κανείς να μην περίμενε την εξέλιξη του τομέα αυτού και τα ευνοϊκά αποτελέσματα που θα επέφερε σε τουριστικά περιφερειακές περιοχές και ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες ορεινές περιοχές.

Ωστόσο, βιώνοντας τα αρνητικά αποτελέσματα της πτώσης του τουρισμού στη «βασική» του μορφή, οι νέες επενδύσεις στον αγροτουρισμό οφείλουν να παραδειγματιστούν για να μη γνωρίσουν αργότερα επίσης 'άσχημες μέρες'. Με τον αγροτουρισμό μπορεί να επιδιώκεται η αύξηση του εισοδήματος στις ορεινές περιοχές, αλλά αυτό δε συνεπάγεται την κερδοσκοπία. Οι επενδυτές στον αγροτουρισμό οφείλουν να οργανώσουν τα βήματά τους, έτσι ώστε να είναι σε θέση να αντέξουν αργότερα στον ανταγωνισμό που θα επέλθει μοιραία, αλλά ταυτόχρονα και οι ίδιοι με τις κινήσεις τους να δημιουργήσουν ένα θετικό πόλο ανάπτυξης στην περιοχή τους.

Για την καλύτερη οργάνωση μιας τουριστικής αγροτουριστικής επιχείρησης, πρέπει να ληφθούν υπ' όψη τα εξής:

1. **Αγροτουρισμός δε σημαίνει πρόχειρη κατασκευή ενός καταλύματος και άμεση λειτουργία.** Η λειτουργία ενός αγροτουριστικού καταλύματος αντίθετα, είναι το αποτέλεσμα μιας ολόκληρης μεθοδολογίας, έτσι ώστε το όλο εγχείρημα να αποδώσει τα επιθυμητά αποτελέσματα και να ικανοποιήσει τους αρχικούς στόχους.

Οι στόχοι αυτοί αφορούν πάντα και το καλό της κοινότητας. Καθορίζοντας τους στόχους από την αρχή, γίνεται πιο εύκολος ο προσανατολισμός της επένδυσης. Για να μη 'χαθεί' ο επενδυτής στο λαβύρινθο της προετοιμασίας, πρέπει να διερευνήσει τις δυνατότητες της αγοράς που προσφέρει ο τόπος με μια σειρά ερωτήσεων. Απαντώντας σε ερωτήσεις όπως: «Τι μου προσφέρει η αγορά;», «Πώς μπορώ να διαφοροποιηθώ;», «Ποια εμπόδια ενδέχεται να συναντήσω;» κ.α., ο σχεδιαστής της επένδυσης δημιουργεί τις προδιαγραφές με τις οποίες η επιχείρηση θα μπορέσει να αυξήσει τις πιθανότητες της για μακροβιότητα κι εξασφάλιση.

2. Όπως γίνεται αντιληπτό από τα προηγούμενα, μια τέτοια επένδυση απαιτεί τη συμμετοχή. **Ο ανταγωνισμός που έχει εδραιωθεί στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών πρέπει να αντικατασταθεί από το πνεύμα συνεργασίας**, πάντα σε τοπικό επίπεδο. Μαθαίνοντας τις ανάγκες και τα προβλήματα του τόπου, ο σχεδιασμός της επένδυσης θα επιφέρει αργότερα κέρδη στην ίδια την επιχείρηση. Πρώτα απ' όλα ανοίγονται θέσεις εργασίας σε αυτήν, αλλά δημιουργείται και ένα πρόσφορο πεδίο για γειτονικές επενδύσεις.

Το Υπουργείο μιλώντας για τον αγροτουρισμό, αναφέρει σε σχετική του ανακοίνωσή τα οφέλη που θα έχουν οι αγρότες και οι αγρότισσες και περιγράφει ένα φάσμα δραστηριοτήτων στο οποίο κεντρικό ρόλο για την πραγμάτωσή τους, έχουν τα ίδια αυτά πρόσωπα.

Ο σχεδιασμός ενός αγροτουριστικού καταλύματος, πρέπει να λάβει υπ' όψη του τα προϊόντα που παράγει ο τόπος, καθώς και τα ήθη και τα έθιμα της περιοχής και να δημιουργήσει ένα πρόγραμμα με δραστηριότητες όπου όλοι θα έχουν ένα μερίδιο προώθησης του πολιτισμού. Είναι φανερό ότι τα οφέλη από κάτι τέτοιο δεν είναι μόνο ατομικά, αλλά πρόκειται για μια μορφή επένδυσης που ευνοεί και την περιοχή.

3. Ένα βασικό ζήτημα στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού, είναι η εκπαίδευση των συμμετεχόντων. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, αγροτουρισμός δε σημαίνει ανακαίνιση ή αναπαλαίωση ενός καταλύματος και άμεση λειτουργία, με στόχο τη γρήγορη απόσβεση. Όπως και στις άλλες μορφές τουρισμού, όπου τα απασχολούμενα άτομα είναι εκπαιδευμένα, **έτσι και στον αγροτουρισμό, όσοι εμπλέκονται σε προγράμματα θα πρέπει να παρακολουθούν υποχρεωτικά εκπαιδύσεις επαγγελματικής κατάρτισης σε τομείς ανάλογους με την απασχόλησή τους.**

Έτσι θα αποκτήσουν την επαγγελματική ικανότητα, ώστε να προσφέρουν καλές υπηρεσίες και προϊόντα υψηλής ποιότητας. Το θέμα της εκπαίδευσης είναι ίσως μια από τις σημαντικότερες παραμέτρους ανάπτυξης. Χωρίς αυτήν, οι επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από προχειρότητα και δημιουργούν μια άσχημη εικόνα στην τουριστική ανάπτυξη. Τα αποτελέσματά της τα είδαμε με την πρώτη κάμψη του τουρισμού. Έτσι, αν τα άτομα που απασχολούνται στον αγροτουρισμό είναι άρτια εκπαιδευμένα και καταρτισμένα, ο θεσμός θα έχει μάλλον θετικές προοπτικές ανάπτυξης.

Οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού σε μια περιοχή, είναι:

- Εγγύτητα με οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, όπως προστατευόμενες περιοχές, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, κ.α..
- Σύνδεση με παραδοσιακές καλλιέργειες ή άλλες αγροτικές δραστηριότητες.
- Δυνατότητα επίδειξης στους επισκέπτες τοπικών δραστηριοτήτων και συνηθειών.
- Δυνατότητα διαμονής σε παραδοσιακά καταλύματα που βρίσκονται κοντά σε αγροτικές εκμεταλλεύσεις.
- Ύπαρξη υποδομών εστίασης, διαμονής και αναψυχής.
- Οδικό δίκτυο και λοιπές τεχνικές υποδομές σε καλή κατάσταση.
- Άρτιες συνθήκες υποδομής.
- Πολιτιστική υποδομή και δραστηριότητα.
- Άριστης ποιότητας τοπικά προϊόντα.
- Ονομαστές γαστρονομικές απολαύσεις.
- Μοναδική φιλοξενία.

Τύποι αγροτουρισμού

Με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού ως μια καινούρια μορφή τουριστικής δράσης, διαμορφώθηκαν σε διεθνές επίπεδο βασικά οι ακόλουθοι δύο κύριοι τύποι αγροτουρισμού:

“Farmhouse holidays”. Η υποδοχή και η φιλοξενία των τουριστών γίνεται σε αγροκτήματα, όπου οι φιλοξενούμενοι συμμετέχουν στη ζωή των αγροτών και στις αγροτικές δραστηριότητες γενικότερα.

”Bed & Breakfast”. Η υποδοχή και η φιλοξενία των τουριστών γίνεται σε τουριστικά καταλύματα ή ενοικιαζόμενα δωμάτια, που βρίσκονται στην αγροτική περιοχή όπου παρέχεται και πρωινό.

Με βάση αυτούς τους τύπους, μπορούμε να διακρίνουμε δύο κατηγορίες αγροτουρισμού. Σε αυτές περιλαμβάνονται διάφορες μορφές, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της τοποθεσίας, τα οποία λειτουργούν και ως πόλος έλξης για τον τουρίστα. Συγκεκριμένα, είναι:

α) *Αμιγής αγροτουρισμός*, όπου οι φιλοξενούμενοι – τουρίστες, πέρα από τον κύριο προορισμό τους (διακοπές – ανάπαυση), ασχολούνται είτε με αγροτικές εργασίες, κατά κανόνα στο αγρόκτημα (περιποίηση ζώων, τυροκομία, θερισμός, τρυγητός, μελισσοκομία, κλπ.), είτε πολλές φορές, παράλληλα με τις αγροτικές εργασίες και με ψυχαγωγικές δραστηριότητες, από αυτές που τους προσφέρει το περιβάλλον της αγροτικής περιοχής (κολύμπι, ψάρεμα, πεζοπορία, ορειβασία, ιππασία κλπ.).

Τέτοιες μορφές – τοποθεσίες, είναι:

- Αγροκτήματα διακοπών
- Αγροτουριστικά χωριά
- Ψαροχώρια
- Παραδοσιακοί οικισμοί
- Ορεινά χωριά
- Χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλλους

β) *Σύνθετος αγροτουρισμός*, όπου οι τουρίστες πέρα από αγροτικές ή ψυχαγωγικές δραστηριότητες που μπορούν να αναπτύξουν μάλλον περιθωριακά, ικανοποιούν κυρίως κάποιες προσωπικές τους ανάγκες, μέσω του εξειδικευμένου αγροτουρισμού της περιοχής (υγείας, αθλητισμού, φυσιολατρία, θρησκείας, πολιτισμού κλπ.)

Τέτοιες μορφές – τοποθεσίες είναι:

- κέντρα ιαματικού τουρισμού
- χιονοδρομικά κέντρα
- αθλητικά κέντρα
- κάμπινγκ
- παιδικές κατασκηνώσεις
- κέντρα διερχόμενων τουριστών
- κέντρα διερχόμενων τουριστών
- πολιτιστικά κέντρα

Αυτές οι μορφές, που θεωρούνται εξειδικευμένος αγροτουρισμός, αποτελούν ουσιαστικά παραλλαγές του, με την έννοια ότι ασκούνται στον αγροτικό χώρο.

Εμπορία (Μάρκετινγκ) Προϊόντων Αγροτουρισμού και Αγροβιοτεχνίας

Ο σχεδιασμός ενός προγράμματος αγροτουρισμού, δεν πρέπει να παραβλέπει τον οικονομικό παράγοντα. Το Υπουργείο Γεωργίας θέλοντας να προωθήσει την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού στις ορεινές, μειονοτικές περιοχές (που έχουν τη βασική υποδομή και τις δυνατότητες για τουριστική ανάπτυξη) παρέχει οικονομικές ενισχύσεις σε γεωργούς για την πραγματοποίηση αγροτουριστικών, αγροβιοτεχνικών δραστηριοτήτων στη γεωργική τους εκμετάλλευση.

Η κοινοτική πρωτοβουλία «Leader +» συνεχίζοντας τα προηγούμενα προγράμματα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου μέσα από ένα πλέγμα δράσεων, ενισχύει ακόμα περισσότερο τα τοπικά προγράμματα, δεδομένου ότι σε αυτά μπορούν να εφαρμοστούν παρεμβάσεις αγροτικού τουρισμού. Ωστόσο τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να εξυπηρετούν μια προκαθορισμένη στρατηγική, η οποία θα αναδεικνύει τη δυναμική, της δυνατότητας και της προοπτικής της εφαρμογής.

Παράλληλα με την ενσωμάτωση των διεθνών τάσεων στον τουρισμό αλλά και με σεβασμό στην προβολή του τοπικού στοιχείου, η παραπάνω προϋπόθεση συνοψίζει ακριβώς ό, τι αναφέρθηκε για μια επιτυχημένη επένδυση στον αγροτουρισμό.

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού δεδομένου των ωφελειών του, στηρίζεται μέσα από την παροχή χρηματοδοτικών κινήτρων σε κατοίκους κυρίως ορεινών και μειονεκτικών περιοχών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο αγροτουρισμός προωθείται από το Υπουργείο Γεωργίας μέσω των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) αλλά και μια σειρά άλλων κοινοτικών πρωτοβουλιών, όπως το LEADER+, το INTERREG κλπ..

Στην Κρήτη, επιτυχημένο παράδειγμα αγροτουρισμού είναι αυτό της Σητείας, που ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του '90 με τη δημιουργία του Γραφείου Αγροτουρισμού του ΟΑΣ. Παρόμοιες αγροτουριστικές δράσεις έχουν πραγματοποιηθεί στα Χανιά και ιδιαίτερα στις περιοχές Βάμου, Μηλιά και Βαφέ.

Οι προοπτικές ανάπτυξης του αγροτουρισμού στην Κρήτη είναι ιδιαίτερα θετικές, καθώς υπάρχουν πολλοί οικισμοί της ενδοχώρας που συγκεντρώνουν όλους τους αναγκαίους πόρους και προϋποθέσεις.

Εμπορία (Μάρκετινγκ) Προϊόντων Αγροτουρισμού και Αγροβιοτεχνίας σελ220

Χρηματοδοτικά προγράμματα Τουρισμού - <http://eclass.farm.teithe.gr/>

Η προώθηση ανάπτυξης του αγροτουρισμού εντάχθηκε στη στρατηγική της ΕΕ με στόχο:

- Τη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας στην ύπαιθρο
- Τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού

Για το σκοπό αυτό η ΕΕ θέσπισε χρηματοδοτικά προγράμματα για την προώθηση, μέσω επιδότησης, αγροτουριστικών δραστηριοτήτων. Τα προγράμματα αυτά είναι τα εξής:

- Κανονισμός 1257/99
- Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) του Α', Β' και Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης
- Πρόγραμμα Leader (Leader I, Leader II, Leader Plus)

Κύριος στόχος των παραπάνω προγραμμάτων είναι η αγροτική ανάπτυξη με οποιαδήποτε δράση. Ο αγροτουρισμός είναι μία από τις δράσεις που μπορούν να οδηγήσουν στην αγροτική ανάπτυξη. Σε ορισμένες μάλιστα περιοχές, ορεινές και απομονωμένες όπου η γεωργία και κτηνοτροφία έχουν πολύ περιορισμένες δυνατότητες να αποφέρουν ικανοποιητικά εισοδήματα στον τοπικό πληθυσμό, ο αγροτουρισμός αποτελεί μία πολύ σημαντική ευκαιρία για εξασφάλιση απασχόλησης στους κατοίκους τους.

Οι φορείς διαχείρισης των κονδυλίων των προγραμμάτων αυτών μπορεί να είναι το Υπουργείο Γεωργίας, οι Νομαρχίες, οι Περιφέρειες ή οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (Αναπτυξιακές Εταιρείες). **Επικουρική δράση** έχουν: η ΑΤΕ, η ΠΑΣΕΓΕΣ, η ΓΓΙ, ο ΕΟΤ.

1. Κανονισμός 1257/99 (πρώην 950/97, 2328/91, 797/85)

Το Πρόγραμμα τέθηκε σε εφαρμογή το 1985. Κύριος στόχος του είναι η βελτίωση της δομής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με αποτέλεσμα τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους. Δευτερεύων στόχος είναι η δημιουργία συμπληρωματικών στη γεωργία εισοδημάτων. Στα πλαίσια του δευτερεύοντος στόχου είναι η προώθηση αγροτουριστικών ή αγροβιοτεχνικών δραστηριοτήτων από τη γεωργική εκμετάλλευση. Κατά συνέπεια το Πρόγραμμα **αφορά μόνο τους κατά κύριο επάγγελμα γεωργούς** (αυτούς δηλαδή που τουλάχιστο το 51% του εισοδήματός τους προέρχεται από τη γεωργία / κτηνοτροφία)

Οι βασικές προϋποθέσεις για να ενταχθεί κάποιος στο Πρόγραμμα είναι:

- Να είναι κατά κύριο επάγγελμα γεωργός ή κτηνοτρόφος
- Να είναι μόνιμος κάτοικος ορεινής ή μειονεκτικής περιοχής
- Η επένδυση να πραγματοποιείται μέσα στα όρια της πιο πάνω περιοχής
- Θα πρέπει ο δικαιούχος να υποβάλλει «σχέδιο βελτίωσης» της γεωργικής του εκμετάλλευσης

Δικαιούχοι

Δικαιούχοι είναι φυσικά πρόσωπα, ωστόσο το Πρόγραμμα προβλέπει και την ενίσχυση συνεργαζόμενων γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Το ποσοστό της επιδότησης είναι 50% του κόστους της επένδυσης, ενώ για τους αγρότες που είναι κάτω των 40 ετών το ποσοστό της επένδυσης ανέρχεται στο 55%.

Η λειτουργία του προγράμματος από το 1986 έως το 1998 έδειξε ένα πολύ μικρό ενδιαφέρον των αγροτών στον αγροτουρισμό: μόνο το 9% των κονδυλίων απορροφήθηκαν από τον αγροτουρισμό, ενώ τα υπόλοιπα ποσά απορροφήθηκαν από τη φυτική παραγωγή (77%) και τη ζωική (14%). Το προβάδισμα στις αγροτουριστικές επενδύσεις μέσω αυτού του προγράμματος έχει η Κρήτη κα ακολουθούν η Ήπειρος, τα νησιά του Ιονίου και η Πελοπόννησος, γενικά περιοχές που είχαν παράδοση στον τουρισμό.

Το ίδιο διάστημα οι επιχειρήσεις που δημιουργήθηκαν αφορούν αποκλειστικά τη δημιουργία καταλυμάτων. Επιδοτήθηκαν 820 αγροτουριστικά καταλύματα, τα οποία περιλαμβάνουν 7.600 κλίνες.

Φορέας διαχείρισης και ελέγχου

Το Υπουργείο Γεωργίας με τα παραρτήματα ανά νομό, που είναι οι Διευθύνσεις Γεωργίας.

2. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ)

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ) έχουν περιφερειακά σκέλη, τα ΠΕΠ.

Υπήρξαν τρία ΚΠΣ:

- **1ο ΚΠΣ: 1988 – 1994**
- **2ο ΚΠΣ: 1994- 2000**
- **3ο ΚΠΣ: 2000 – 2006**

Τα ΠΕΠ είναι πολυτομεακές διαρθρωτικές παρεμβάσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στην περιφέρεια.

Καταρτίζονται από κάθε περιφέρεια στο πλαίσιο ενός στρατηγικού σχεδιασμού ανάπτυξης και περιλαμβάνουν: Άξονες - Δράσεις – Μέτρα

Ο αγροτουρισμός αποτελεί έναν από τους άξονες των ΠΕΠ

Δίνεται έμφαση σε έργα:

- μεσαίας κλίμακας
- βασικής υποδομής
- προστασίας του περιβάλλοντος
- αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού

Δικαιούχοι

Τοπικοί φορείς, συλλογικοί φορείς, φυσικά πρόσωπα

Επιδοτούμενες δράσεις

- αγροτουρισμός
- αγροβιοτεχνία
- πολιτιστικά κέντρα
- εκθεσιακοί χώροι
- συντήρηση κτιρίων
- πάρκα κλπ

3. Πρόγραμμα LEADER

Η κοινοτική πρωτοβουλία Leader (Liaisons Entre Actions de Developpement de l' Economie Rurale, δηλαδή Δεσμοί Μεταξύ των Δράσεων για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας) ξεκίνησε το 1991 και διήρκεσε έως το 2001. Η πρώτη του μορφή ήταν το Leader I (1991-1996) και συνεχίστηκε ως Leader II (1996-2001). Μετά τη λήξη του Leader II, το πρόγραμμα συνεχίζεται ως το 2006 ως Leader Plus.

Τα κύρια χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν το Leader από τα άλλα προγράμματα είναι τα εξής:

η χωρική προσέγγιση

Παραβλέπονται τα διοικητικά όρια των περιοχών (π.χ. σύνορα νομών) και χαράσσονται οι «περιοχές Leader», οι οποίες έχουν:

- φυσική ομοιογένεια
- κοινή ιστορία
- εσωτερική κοινωνική συνοχή
- κοινή ταυτότητα

η εκ των κάτω προς τα πάνω προσέγγιση

Βασικός στόχος είναι η κινητοποίηση και συμμετοχή στην αναπτυξιακή στρατηγική όλων των τοπικών φορέων, δημόσιων και ιδιωτικών, έτσι ώστε να επιτευχθεί ο μεγαλύτερος βαθμός ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης του τοπικού πληθυσμού.

η διαχείριση μέσω των «Ομάδων Τοπικής Δράσης» (ΟΤΔ)

Τοπικοί δημόσιοι ή συλλογικοί φορείς (Νομαρχία, Δήμοι, Συνεταιρισμοί, Σύλλογοι κλπ) καθώς και ιδιώτες συστήνουν μια εταιρεία, την ΟΤΔ, η οποία σκοπό έχει τη διαχείριση του προγράμματος Leader στην περιοχή. Στην Ελλάδα έχει συσταθεί από μία τουλάχιστο ΟΤΔ σχεδόν σε κάθε νομό. Οι ΟΤΔ επιλέγουν τις επενδύσεις που θα επιδοτηθούν, αποφασίζουν για την κατανομή των πόρων και επιβλέπουν την πορεία υλοποίησης του Προγράμματος. Ελέγχονται από τους φορείς που συμμετέχουν στην εταιρεία, καθώς και από το Υπουργείο Γεωργίας, που είναι ο γενικός διαχειριστής του Προγράμματος στη χώρα.

ο καινοτόμος χαρακτήρας των δράσεων

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση και επιδοτούνται επενδύσεις που έχουν καινοτόμο (για την περιοχή) χαρακτήρα. Ο καινοτόμος χαρακτήρας των δράσεων Leader μπορεί να αφορά νέες μορφές αξιοποίησης τοπικών πόρων, νέα προϊόντα, νέες μεθόδους και νέες μορφές οργάνωσης, νέες απαντήσεις σε προβλήματα και αδυναμίες αγροτικών περιοχών και αγροτικής ανάπτυξης κλπ.

διασύνδεση μεταξύ δράσεων, δηλαδή ολοκληρωμένη και πολύ-τομεακή προσέγγιση

Το ίδιο το ακρωνύμιο της πρωτοβουλίας Leader (Δεσμοί Μεταξύ των Δράσεων για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας) δίνει τη διάσταση της διασύνδεσης των δράσεων. Αυτό σημαίνει ότι οι δράσεις πρέπει να σχεδιάζονται και να λειτουργούν ως ένα συνεκτικό σύνολο και όχι ως μια σειρά αποσπασματικών ενεργειών. Επιδιώκεται η συμμετοχή όλων των φορέων της περιοχής και δράσεις σε πολλούς τομείς, έτσι ώστε αφ' ενός να δημιουργούνται συνεργασίες ανάμεσα στους διάφορους τομείς, αφ' ετέρου να αυξάνεται η γενικότερη αποτελεσματικότητα του Προγράμματος.

Το Leader χρηματοδοτεί προγράμματα τα οποία καταρτίζονται από τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς και αφορούν την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου στο σύνολό του με διάφορες δράσεις. Οι δράσεις πρέπει να έχουν χαρακτηριστικά καινοτομίας, δυνατότητας μεταφοράς τεχνογνωσίας, πολλαπλασιαστικότητας των αποτελεσμάτων, συμπληρωματικότητας με άλλες παρεμβάσεις, δημιουργίας θέσεων εργασίας, διαφοροποίησης της απασχόλησης και της παραγωγής, κλπ.

Οι δράσεις αυτές μπορεί να είναι:

- αγροτουρισμός
- μικρές επιχειρήσεις
- επαγγελματική κατάρτιση του αγροτικού πληθυσμού
- αξιοποίηση επί τόπου και εμπορία γεωργικής, κτηνοτροφικής, δασοκομικής και αλιευτικής παραγωγής
- διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος

Το LEADER επιδοτεί μικρού μεγέθους επενδύσεις στον αγροτικό χώρο, χωρίς να είναι απαραίτητο η δραστηριότητα της επένδυσης να είναι συνδεδεμένη με τον πρωτογενή τομέα.

Δικαιούχοι

Οι δικαιούχοι μπορεί να είναι δημόσιοι φορείς (π.χ. Δήμοι), συνεταιρισμοί, σύλλογοι και ιδιώτες.

Στην περίπτωση που ο δικαιούχος είναι ιδιώτης, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να είναι μόνιμος κάτοικος της περιοχής όπου θα γίνει η επένδυση. Στο πλαίσιο της κοινοτικής πρωτοβουλίας Leader II εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση για το διάστημα 1996-2001 πλαίσιο ύψους 64 δις δραχμών, από τα οποία η κοινοτική συμμετοχή ανερχόταν στα 51,7 δις δραχμές και η εθνική συμμετοχή στα 12,3 δις δραχμές.

Η πτώση της τουριστικής αγοράς είναι όχι μόνο ποσοτική αλλά πρωτίστως ποιοτική. Η στήριξη της τουριστικής προβολής της χώρας μας, που όλα τα προηγούμενα χρόνια βασίστηκε στο τρίπτυχο *ήλιος, θάλασσα και ακτές* δεν είναι πλέον αποτελεσματική. Ανάλογα προσόντα διαθέτουν και οι βασικές ανταγωνιστικές χώρες (Τουρκία, Ισπανία κλπ.).

Στον απόηχο της επιτυχούς διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων, οι οποίοι ανέδειξαν με τον καλύτερο τρόπο μια άλλη εικόνα της χώρας μας, πρέπει να αναζητήσουμε νέες μεθόδους προώθησης και τουριστικού marketing.

Η διαφοροποίηση και η ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών, αποτελεί μονόδρομο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος. Διαφοροποίηση η οποία θα στηριχτεί στην ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού (συνεδριακός, θεραπευτικός, αθλητικός, αγροτουριστικός κλπ.). Ποιοτική αναβάθμιση η οποία πρέπει να αφορά την αναβάθμιση της τουριστικής παροχής υπηρεσιών, αλλά και την ποιότητα ζωής, τον σεβασμό στο περιβάλλον, τον πολιτισμό.

Σε αυτή την κατεύθυνση, η υιοθέτηση και η σωστή εφαρμογή από την πλευρά των ξενοδοχειακών μονάδων, διεθνών ή εθνικών προτύπων τα οποία πιστοποιούν την τήρηση συγκεκριμένων προδιαγραφών (standards), θα βοηθήσει στην προσέγγιση ενός νέου κομματιού της τουριστικής αγοράς, το οποίο δίνει έμφαση στην ποιότητα.

Μερικά από τα πρότυπα αυτά είναι:

- το EN ISO 9001:2000 (Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας) – Η εφαρμογή του πρέπει να βοηθάει όχι απλά την οργανωτική δομή της ξενοδοχειακής μονάδας, αλλά να βοηθάει το ανθρώπινο δυναμικό να εκτελεί τα συνηθισμένα με εξαιρετικό τρόπο. Πρέπει να εμπεριέχει έννοιες όπως ‘ανθρώπινη ποιότητα’ και ‘προσωπική ατμόσφαιρα’.
- το ΕΛΟΤ 1416:2000 (Σύστημα Διαχείρισης της Ασφάλειας των Τροφίμων HACCP) – Η εφαρμογή του πρέπει να εγγυάται όχι μόνο ασφαλή, αλλά και ποιοτική διατροφή. Μήπως ήρθε η ώρα να αναδειχτεί και η διατροφική αξία της κρητικής κουζίνας;
- EN ISO 14001:1996 / EMAS (Συστήματα Διαχείρισης Περιβάλλοντος) – Η εφαρμογή του βοηθάει τόσο στην εξοικονόμηση πόρων, αλλά πρωτίστως αποδεικνύει το έντονο ενδιαφέρον μας για το περιβάλλον, το οποίο με την άναρχη ανάπτυξη των τουριστικών περιοχών έχει τραυματιστεί βαριά.

Η υιοθέτηση των παραπάνω δεν αποτελεί αυτόματα τη λύση όλων των προβλημάτων. Είναι όμως μια αρχή, ένα βήμα στον μακρύ δρόμο που οδηγεί στην ποιοτική αναβάθμιση του ελληνικού τουρισμού, που είναι το ζητούμενο και αφορά όλους μας. Γιατί τελικά ποιότητα σημαίνει, ότι ο πελάτης έρχεται ξανά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην Κρήτη και Αγροτουρισμός

3.1 Αφίξεις – Διανυκτερεύσεις

Οι αφίξεις και οι διανυκτερεύσεις ξένων τουριστών αυξήθηκαν το 2011 http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economy_2_24/04/2012_479870

Οι ξένοι τουρίστες κυρίως στήριξαν πέρυσι τις ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις, καθώς παρέμειναν στη χώρα κατά 12,1% περισσότερες νύχτες σε σχέση με τους Έλληνες, οι οποίοι μείωσαν τις διανυκτερεύσεις τους κατά 9,2%. Συνολικά για το εννεάμηνο του 2011, οι διανυκτερεύσεις στα ελληνικά καταλύματα αυξήθηκαν κατά 6,9%, ενώ οι αφίξεις πελατών 4,4%.

Αυτό προκύπτει από την πρόσφατη έρευνα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής με θέμα «Αφίξεις και διανυκτερεύσεις στα καταλύματα του ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ: Ιανουάριος-Σεπτέμβριος 2011».

Αναλυτικότερα, οι αφίξεις των αλλοδαπών τουριστών (ως αλλοδαπός ορίζεται όποιος μένει στο εξωτερικό ανεξαρτήτου ιθαγένειας) στο εννεάμηνο αυξήθηκαν κατά 13,2% και διαμορφώθηκαν σε 9.112.233, ενώ οι διανυκτερεύσεις τους αυξήθηκαν κατά 12,1% και ανήλθαν σε 49.568.673. Αντιστοίχως, οι ημεδαποί τουρίστες (ως ημεδαπός ορίζεται όποιος μένει στην Ελλάδα ανεξαρτήτου ιθαγένειας) μείωσαν σημαντικά την παραμονή τους στα εγχώρια καταλύματα, καθώς οι αφίξεις τους σε αυτά ήταν μειωμένες κατά 8,2%, δηλαδή το εννεάμηνο του 2011 επισκέφθηκαν τις ελληνικές τουριστικές μονάδες 5.161.484 πολίτες που μένουν στην Ελλάδα (στην πλειοψηφία τους Έλληνες) έναντι 5.626.188 που ήταν το αντίστοιχο διάστημα του 2010. Επιπλέον, μειωμένες ήταν και οι ημέρες των διακοπών των ημεδαπών τουριστών κατά 9,2%.

Συνολικά, έφτασαν στα εγχώρια τουριστικά καταλύματα 14.273.717 ημεδαποί και αλλοδαποί τουρίστες έναντι 13.675.969 που ήταν το 2010 και οι συνολικές διανυκτερεύσεις ανήλθαν σε 62.507.258 έναντι 58.474.701 που ήταν το συγκρινόμενο διάστημα του 2010.

Τα στοιχεία που αφορούν τις μεταβολές σε αφίξεις ανά μήνα δείχνουν ότι οι τρεις πρώτοι μήνες του 2011 είχαν μειωμένη τουριστική δραστηριότητα με χειρότερο μήνα τον Φεβρουάριο κατά τον οποίο οι αφίξεις ήταν μειωμένες κατά 10,4% και οι διανυκτερεύσεις κατά 9,9%. Αντιθέτως, τις καλύτερες επιδόσεις παρουσίασε πέρυσι ο Ιούνιος στη διάρκεια του οποίου οι συνολικές αφίξεις αυξήθηκαν κατά 14,5% και οι συνολικές διανυκτερεύσεις κατά 16,5%.

Ωστόσο, οι ημεδαποί μείωσαν τόσο τις αφίξεις τους όσο και τις διανυκτερεύσεις τους σε όλη τη διάρκεια του εννεαμήνου με εξαίρεση τον Μάρτιο (+2,4% σε αφίξεις και + 4,3% σε διανυκτερεύσεις). Μάλιστα, από τα στοιχεία προκύπτει ότι ο Μάρτιος «στηρίχτηκε» τουριστικά μόνο από τους Έλληνες, καθώς αυτόν τον μήνα οι αφίξεις των ξένων τουριστών μειώθηκαν κατά 9,5% και οι διανυκτερεύσεις κατά 6,2%.

Όσον αφορά την πληρότητα των κλινών στο εξεταζόμενο διάστημα ήταν 58,4% κατά μέσο όρο έναντι 52,1% που ήταν το εννεάμηνο του 5,5% στις αφίξεις, ενώ για τους ημεδαπούς οι μεν αφίξεις έχουν αυξηθεί κατά 2,6% οι δε διανυκτερεύσεις έχουν μειωθεί κατά 5%. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι πέρυσι μειώθηκε ο μέσος χρόνος παραμονής στα τουριστικά καταλύματα και τα κάμπινγκ σε 4,4 διανυκτερεύσεις ανά άτομο (5,4 νύχτες για τους αλλοδαπούς και 4,4 νύχτες για τους ημεδαπούς).

3.2 Καταλύματα

3.3 Εναλλακτικές μορφές και καταλύματα που υπάρχουν στην Κρήτη

Εναλλακτικός Τουρισμός στην Κρήτη

Εάν κάποιος επιθυμεί να ηρεμήσετε ακούγοντας τους ήχους της φύσης, να έρθει σε επαφή με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής των κατοίκων των χωριών συμμετέχοντας σε αγροτικές ή κτηνοτροφικές εργασίες, να γνωρίσει την αυθεντική κρητική κουζίνα βοηθώντας παράλληλα στην ετοιμασία της ή να κάνει ιππασία στα βουνά και τις πεδιάδες της Κρήτης, τότε οι αγροτουριστικές και οικοτουριστικές μονάδες αποτελούν την καταλληλότερη λύση.

Παραδοσιακά ξενοδοχεία και ξενώνες

Ο αριθμός των παραδοσιακών καταλυμάτων στην Κρήτη αυξάνεται συνεχώς. Σε αρκετές περιοχές του νησιού υπάρχουν ξενοδοχεία και μονάδες διαμονής με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, προσαρμοσμένα στο φυσικό περιβάλλον και στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική της κρητικής υπαίθρου. Η διαμονή σε παραδοσιακούς οικισμούς από πέτρα και ξύλο σίγουρα θα ενθουσιάσει και θα δώσει μια άλλη διάσταση στις διακοπές.

Και φυσικά η γνωριμία από κοντά της γνήσιας, μοναδικής κρητικής φιλοξενίας όπως μόνο οι κάτοικοι στα χωριά της Κρήτης ξέρουν να την παρέχουν, αποτελεί μοναδική εμπειρία.

Αγροτουρισμός και Κρητική Διατροφή

Οι διακοπές σε αγροτουριστικό κατάλυμα στην Κρήτη συνδέονται άρρηκτα με τη φημισμένη Κρητική Διατροφή, όπου ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα να δοκιμάσει ή/και να βοηθήσει στην προετοιμασία της.

Οι περισσότερες αγροτουριστικές μονάδες έχουν ιδιόκτητες καλλιέργειες και φάρμες, όπου παράγονται προϊόντα βιολογικά ή απαλλαγμένα από κάθε είδους φάρμακα και χημικά. Έτσι γνήσια κρητικά προϊόντα όπως τυρί και μέλι, λαχανικά, ελαιόλαδο, θυμάρι, φασκόμηλο, παξιμάδια, ρίγανη, κρασί και τσικουδιά από ντόπια σταφύλια και αρωματικά φυτά καθώς και αρκετά άλλα θα αποτελέσουν τα κύρια συστατικά του φαγητού, το οποίο συνήθως θα είναι μαγειρεμένο από την ίδια την ιδιοκτήτρια ή κάποια άλλη νοικοκυρά του πλησιέστερου χωριού βασισμένο πάντα σε παραδοσιακές συνταγές.

Επιπρόσθετα σε κάποιους οικισμούς δίνεται η δυνατότητα της ενεργής συμμετοχής στην ετοιμασία του φαγητού ή ακόμα και της ανακάλυψης των μυστικών της παραδοσιακής κρητικής μαγειρικής, της παραδοσιακής βιολογικής καλλιέργειας κηπευτικών και της παρασκευής γλυκών μέσα από οργανωμένα μαθήματα που παρέχονται.

Αγροτουρισμός και Δραστηριότητες

Η βόλτα με άλογα, ποδηλασία στο βουνό, ο περίπατος στο δάσος ή διάσχιση κάποιου φαραγγιού, η καλλιέργεια της γης και το τάισμα των ζώων, η παρασκευή ψωμιού ή παραδοσιακού γλυκού είναι μερικές μόνο από τις δραστηριότητες που ο επισκέπτης θα έχει την ευκαιρία να ασχοληθεί διαμένοντας σε ένα παραδοσιακό ξενοδοχείο ή οικισμό στην Κρήτη.

Εάν πάλι κάποιος, επιθυμεί απλώς την ξεκούραση, τότε η διαμονή δίπλα στην Κρητική ύπαιθρο είναι έτοιμη να χαρίσει ατελείωτες στιγμές γαλήνης και χαλάρωσης ακούγοντας απλώς τους ήχους της φύσης.

<http://www.crete.tournet.gr/el/crete-agritourism>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μεθοδολογία

(Έρευνα με ερωτηματολόγια για τα αγροτουριστικά καταλύματα μέσω προγραμμάτων)

Για τη διερεύνηση των στοιχείων που αναφέρθηκαν, κρίθηκε απαραίτητη η σύνταξη ενός ερωτηματολογίου που απευθύνεται στους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων.

Στο πρώτο στάδιο επελέγησαν αγροτουριστικά καταλύματα σε όλη την Κρήτη, τα οποία έχουν επιδοτηθεί από διάφορα προγράμματα. Στη συνέχεια στάλθηκαν τα ερωτηματολόγια με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Η ανταπόκριση δυστυχώς ήταν μηδαμινή και δεν συγκεντρώθηκαν αρκετά στοιχεία για μια ολοκληρωμένη εικόνα. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε 7 αγροτουριστικά καταλύματα σε όλη την Κρήτη. Δυστυχώς από αυτά μόνο 4 είχαν τη θέληση να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο και εκτός ότι στάλθηκαν με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, μίλησα σε κάποια τηλεφωνικά αλλά και πάλι η ανταπόκριση ήταν αρνητική.
(Το ερωτηματολόγιο παρατίθεται στη σελίδα 36.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Αποτελέσματα έρευνας

- “ Από την έρευνα προέκυψαν τα εξής”
- ✓ Η λειτουργία των περισσότερων καταλυμάτων ξεκίνησε τα τελευταία χρόνια.
 - ✓ Η δυναμικότητά τους είναι κατά μέσο όρο 50 κλίνες.
 - ✓ Λόγω της κρίσης η γενική άνοδος των διανυκτερεύσεων διακόπηκε την τελευταία 5ετία και θα χαρακτηριζόταν μάλλον στάσιμη.
 - ✓ Η χρηματοδότηση από προγράμματα ήταν κυρίως μέσω του ΕΣΠΑ, η οποία βοήθησε στην αρχική επένδυση αλλά και στον μετέπειτα εκσυγχρονισμό (εξοπλισμό, κτιριακά)
 - ✓ Στην περιοχή δεν υπάρχουν πολλές αγροτουριστικές δραστηριότητες, με την έννοια του καταλύματος που προσφέρει δραστηριότητες στην φύση.
 - ✓ Γενικά υπάρχουν πολύ καλές κριτικές από τους επισκέπτες για την διαμονή που προσφέρεται, τις υπηρεσίες αλλά και τις δραστηριότητες που οι ιδιοκτήτες προσπαθούν να κρατήσουν ψηλά στις προτεραιότητες τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Ο βασικός σκοπός είναι η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου και η αποκατάσταση της διαταραγμένης κοινωνικής και περιβαλλοντικής ισορροπίας (Μ. Κούση, 2000). Το Εθνικό Πρόγραμμα LEADER+ έχει υιοθετήσει δύο γενικούς αναπτυξιακούς στόχους:

- Ολοκληρωμένη, αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω πιλοτικών εφαρμογών.
- Ενίσχυση της προσπάθειας για άρση της απομόνωσης των περιοχών σε όλα τα επίπεδα οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Οι πιο πάνω γενικοί στόχοι σε εθνικό επίπεδο έχουν εξειδικευθεί σε τοπικό επίπεδο, με βάση τους παραγωγικούς, φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους της περιοχής.

Το βασικό μέσο επίτευξης των γενικών αλλά και ειδικών στόχων και το οποίο ενσωματώνει όλες τις κρίσιμες παραμέτρους σχεδιασμού, είναι ένα ολοκληρωμένο Ειδικό Σχέδιο Δράσης για τον αγροτουρισμό, με τους εξής άξονες προτεραιότητας:

- Ολοκληρωμένες και πιλοτικού χαρακτήρα στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης, με τις ανάλογες δράσεις
- Στήριξη της συνεργασίας μεταξύ αγροτικών περιοχών
- Δικτύωση σε τοπικό, περιφερειακό και διακρατικό επίπεδο.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω αναφερθέντες ειδικοί στόχοι, και επιπρόσθετα, να καταστούν πιο αποτελεσματικές οι επενδυτικές παρεμβάσεις, το marketing και η διαμόρφωση ενός θέματος κινητοποίησης ή συσπείρωσης, προκρίθηκε ο σχεδιασμός θεματικών αγροτουριστικών προϊόντων. Άρα, η στρατηγική είναι ο *θεματικός προσανατολισμός*.

Ένας από τους βασικούς στόχους αλλά και προϋποθέσεις της βιώσιμης ανάπτυξης είναι η ολοκληρωμένη ανάπτυξη σε χωρικές ενότητες της υπαίθρου. Στα πλαίσια της τοπικής ανάπτυξης, ο αγροτουρισμός μπορεί να αποτελέσει μια αξιόπιστη στρατηγική επιλογή προς την κατεύθυνση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και της βιώσιμης ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών (B. Bramwell, B. Lane, 1993).

Οι προϋποθέσεις επιτυχίας ενός σχεδίου δράσης για την τοπική ανάπτυξη είναι:

- Η ολοκληρωμένη προσέγγιση της ανάπτυξης, με βάση ορισμένους άξονες που προκύπτουν από τους παραγωγικούς πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής (E. Inskeep, 1991).
- Η εκπόνηση και εφαρμογή ενός επιχειρησιακού σχεδίου με όλες τις συνιστώσες / παραμέτρους ανάπτυξης.
- Η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, που προϋποθέτει συντονισμό και οργάνωση των εμπλεκόμενων φορέων του δημοσίου, κοινωνικού και ιδιωτικού τομέα (Σ. Βαρβαρέσος, 1999: 131-140).

Από τη μέχρι σήμερα εμπειρία σχετικών αναπτυξιακών σχεδίων, διαπιστώθηκε μια σειρά ελλείψεων και αδυναμιών, μεταξύ των οποίων:

- Ο κατακερματισμός των προσπαθειών οργάνωσης του αγροτικού τουρισμού σε διάφορα επίπεδα (Π. Τσάρτας και Μ. Θανοπούλου, 1994).
- Η έλλειψη κρίσιμης μάζας που θα επιτρέψει την υλοποίηση δράσεων μεγαλύτερου βεληνεκού, με όρους αφενός οικονομικούς (βιωσιμότητας και αποδοτικότητας) και, αφετέρου πρόσβασης σε νέες αγορές (marketing).
- Η έλλειψη προδιαγραφών και άρα διασφάλισης ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών και υποδομών στις αγροτικές περιοχές (Countryside Commission, et al., 1995).

Οι παραπάνω διαπιστώσεις οδηγούν στην αναγκαιότητα κεφαλαιοποίησης της μέχρι σήμερα εμπειρίας του LEADER II και άλλων σχετικών τοπικών προγραμμάτων, ως επίσης και της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και του συντονισμού των αναπτυξιακών παρεμβάσεων, είτε αυτές αφορούν στο πεδίο του σχεδιασμού, είτε είναι υποστηρικτικές (Π. Κομίλης και Ν. Βαγιωνής, 1999). Τα στοιχεία αυτά συνεπάγονται τον καθορισμό ξεκάθαρων, εξειδικευμένων και ρεαλιστικών στόχων, και την εκπόνηση ενός επιχειρησιακού σχεδίου δράσης, με εσωτερική συνάφεια.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα από την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού στην χωρική ενότητα της Ενδοχώρας Ηρακλείου είναι τα ακόλουθα:

(<http://www.sete.gr>)

- Κατάλληλη ανάδειξη κι εκμετάλλευση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.
- Αναβάθμιση της ποιότητας παρεχομένων υπηρεσιών.
- Δημιουργία ενός ρεύματος επισκεπτών και περιηγητών στην Ενδοχώρα Ηρακλείου.
- Ενίσχυση της προώθησης και πώλησης των τοπικών προϊόντων.
- Διασύνδεση του τουρισμού με την υπόλοιπη τοπική οικονομία.
- Βελτίωση των πολλαπλασιαστικών επιδράσεων.
- Αποτελεσματική προώθηση των τοπικών προϊόντων.
- Βελτίωση της βιωσιμότητας και αποτελεσματικότητας των τοπικών προγραμμάτων και δράσεων.
- Προστασία και ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
- Βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού, ιστορικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος.

Εν κατακλείδι, ο όλος σχεδιασμός της Ο.Τ.Δ. για τον αγροτικό τουρισμό στην Ενδοχώρα Ηρακλείου, έχει ως αντικειμενική επιδίωξη την «Ολοκληρωμένη, υψηλής ποιότητας, αειφόρο ανάπτυξη της υπαίθρου, μέσω πιλοτικών εφαρμογών στον εναλλακτικό τουρισμό» (E. De Kadt, 1992), με τα θετικά αποτελέσματα που συνεπάγεται σε όλα τα επίπεδα.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να υπογραμμιστούν τα ακόλουθα:

- Προφανώς, ο τουρισμός δεν αποτελεί πανάκεια για τα υφιστάμενα προβλήματα της αγροτικής οικονομίας, αλλά η κατάλληλη τουριστική ανάπτυξη έχει ένα σημαντικό ρόλο να παίζει στην εξασφάλιση πιο βιώσιμων πηγών ευημερίας για ένα σημαντικό μέρος του αγροτικού πληθυσμού (W. Slee, et al., 1997).
- Οι εμπειρίες σχεδιασμού κατά τις προηγούμενες δεκαετίες καταδεικνύουν ότι το καθεστώς “ανοικτής βοήθειας” και των αποσπασματικών μέτρων στα πλαίσια μιας τομεακής προσέγγισης έχει εξαντλήσει όλα τα περιθώρια του. Αντί αυτού, θα πρέπει να υιοθετείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, ένας διατομεακός σχεδιασμός και πλάνο δράσης, ένας χρηματοδοτικός συνδυασμός σε περιορισμένες χωρικές ενότητες, έτσι ώστε να καθίσταται η περιοχή πιο παραγωγική, παρέχοντας ένα δυναμικό ευκαιριών και μελλοντικές προοπτικές.

Βιβλιογραφία

Ρούπας Β. Αρχές Τουρισμού 1997

Καλδής Π., Θεοδωροπούλου Ε, Αλεξόπουλος Γ, Γιαννουζάκου Α.,
Αγροτουρισμός κι ανάπτυξη

Καραθανάση Β., Παντουβάκη Μ., Ταγκαλάκη Α., Χανιωτάκης Ι.,
Εμπορία (marketing) Προϊόντων Αγροτουρισμού και Αγροβιοτεχνίας

Σωτηριάδης. Μ., (1994)
Τουριστική Πολιτική, Ηράκλειο ΤΕΙ Ηρακλείου

Κρητικός Περιοδικός Τύπος
Αγροτουρισμός και Ανάπτυξη ΤΕΕ Β΄ κύκλος
Τουρισμός και Ανάπτυξη Ηγουμενάκης Γ.Νίκος

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

<http://www.sete.gr/files/Media/Ebook>

<http://estia.hua.gr>

<http://nefeli.lib.teicrete.gr>

<http://www.pi-schools.gr/lessons/tee/>

<http://www.crete.tournet.gr/el/crete-agritourism>

http://www.sete.gr/files/Media/Statistika/Greece/Overnight%20Stays/110117_Ana%20Katigoria%202005-8_new%20layout.pdf

http://www.sete.gr/files/Media/Statistika/Greece/Overnight%20Stays/AnaPerifereia/120102_KataPerifereia2003-10_new%20layout_updated.pdf

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economy_2_24/04/2012_479870

<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=36§orID=47&la=2>

<http://eclass.farm.teithe.gr/>

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Πότε ξεκίνησε η λειτουργία της επιχείρησης;

2. Τι δυναμικότητα έχει το κατάλυμα;

3. Είχατε αύξηση στις διανυκτερεύσεις την τελευταία 5ετία; Σε τι ποσοστό;

4. Μέσω ποιού προγράμματος χρηματοδοτήθηκε;

5. Βοήθησε το πρόγραμμα στην έναρξη και τη λειτουργία του καταλύματος; Σε ποιους τομείς;

6. Τι αγροτουριστική δραστηριότητα υπάρχει στην περιοχή;

7. Τι εντυπώσεις είχαν οι επισκέπτες για τις δραστηριότητες και τη διαμονή τους;

Ευχαριστούμε πολύ!